

COLLECT

— ARTS ANTIQUES AUCTIONS —

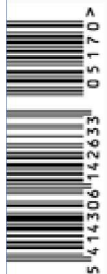

Maandblad verschijnt niet in januari, juli en augustus - € 6,95 - P608061
NR. 517 / ZOMER 2022

#letsgodutch
TEFAF 2022

Tiffany & Co.
Legendarisch juweliershuis

Wanderlust
19e-eeuwse landschappen

Galerie Françoise Mayer

Gangmaker
in het hart
van de kunst

Aangespoord door Alexander Calder waagde Françoise Mayer de sprong in het diepe en opende in 1966 de deuren van haar eigen galerie in België. Dankzij een eigenzinnige kijk op kunst, fijngevoelige smaak en niet-aflatende inzet om 'haar kunstenaars' te promoten, groeide Mayer uit tot een grote speler in het internationale kunstcircuit van de jaren zestig en zeventig.

TEKST: **OMBLINE DAMIS**

Vernissage van de Alexander Calder-tentoonstelling *Totems, mobiles et gouaches récents*, tegelijk de openingsdag van de galerie, op 19 november 1966. Alexander Calder, Françoise Mayer en Daniel Lelong. © Archief Galerie Françoise Mayer.

Het interieur van Galerie Françoise Mayer. © Archief Galerie Françoise Mayer.

Een bijzondere gebeurtenis op 17 april 1958: de overzichtstentoonstelling *50 jaar moderne kunst* in het Internationaal Paleis voor Schone Kunsten in Brussel. Deze vond plaats ter gelegenheid van de eerste Wereldtentoonstelling na de Tweede Wereldoorlog. De Belgische musea pakten meteen uit met werk van internationale kunstenaars, specifiek eigentijdse kunst, waar de culturele instellingen van het land vaak nog weigerachtig tegenover stonden. Inspelend op die groeiende belangstelling zou Françoise Mayer (°1964) in het daaropvolgende decennium een eigen galerie openen. De internationale tentoonstelling presenteerde 348 werken, waarvan de helft afkomstig was uit de collecties van de meest prestigieuze musea ter wereld, zoals het Stedelijk Museum in Amsterdam, het Musée National d'Art Moderne in Parijs, de British Council in Londen en het MoMA, Metropolitan en Guggenheim Museum in New York. De werken uit België waren hoofdzakelijk bruiklenen van privéverzamelaars. Hun engagement was een belangrijke prikkel voor de Belgische musea om dringend meer aandacht te besteden aan internationale eigentijdse kunst. De expositie in Brussel kon rekenen op grote belangstelling. Het was dan ook een unieke kans om zoveel meesterwerken van de 20e eeuw op één en dezelfde plek

Het doel van de galerie was om werk van onbekende kunstenaars meer bekendheid te geven. In de loop van de jaren zeventig zou hun door Mayer gepromote oeuvre steeds meer erkenning oogsten.

te bewonderen. In de zalen waar abstracte kunst was tentoongesteld, viel er evenwel veel kritiek te horen. De geesten waren er duidelijk nog niet rijp voor.

VAN DE TELEVISIE NAAR DE GALERIE
Vanaf 1956 werkte Françoise Mayer als jonge presentatrice en producer van culturele programma's voor de televisieafdeling van het Nationaal Instituut voor de Radio-omroep (NIR). De gecultiveerde jonge vrouw koesterde een sterke belangstelling voor de eigentijdse kunst, die trouwens het onderwerp uitmaakte van haar programma's *Plaisir des arts* en *l'Oeil écoute*, bedoeld om het publiek te informeren over de artistieke en culturele stromingen van toen. Zij bezocht zelf ook de Wereldtentoonstelling van 1958, in Brussel, waar ze werken van pioniers van de kinetische kunst, zoals Alexander Calder en Jesús Rafael Soto, ontdekte. Later zou ze in haar galerie werk van deze kunstenaars tentoonstellen.

Mayer bleef nog verschillende jaren werkzaam bij de televisieafdeling van het NIR, waarvan de Franstalige tak in 1960 werd herdoopt tot Radiodiffusion-Télévision Belge (RTB). Toch begon ze na te denken over haar toekomst bij die overheidsdienst. Wat in het begin nog 'experimentele televisie' heette te zijn raakte al snel ingeburgerd, omdat steeds meer gezinnen een televisietoestel in huis haalden. In 1965-1966 eiste de RTB-directie dat alle medewerkers zouden deelnemen aan een examen om hun vakbekwaamheid te bewijzen, een voorwaarde om hun werk te kunnen behouden. Nog vóór het examen gaf Mayer haar werk als journaliste-producer van culturele programma's op om aan een heel nieuw avontuur te beginnen: een eigen galerie om de artistieke stromingen en kunstenaars die haar beoielden te promoten. Het was na een gesprek met Alexander Calder, aan wie ze verschillende uitzendingen had gewijd en met wie ze een uitstekende band had,

Françoise Mayer en haar echtgenoot in de salon van hun woning, gelegen boven de galerie, omringd door werken van Lucio Fontana, Tom Wesselmann en Jean-Paul Laenen. De salontafel is een ontwerp van Yves Klein. © Archief Galerie Françoise Mayer.

Dankzij haar aandringen werden twee werken van Pol Bury aangekocht, door de Koninklijke Musea en het ministerie van Cultuur van de Franse Gemeenschap in België.

dat ze besloot de sprong te wagen. Aangespoord door hem ging ze de uitdaging aan en opende op 19 november 1966 de deuren van Galerie Françoise Mayer met een tentoonstelling over Alexander Calder, getiteld *Totems, mobiles et gouaches récents*.

BRIEF AAN PARIJS

Haar project begon concrete vorm te krijgen in de lente van 1966, in samenwerking met Galerie Maeght, een bekende galerie voor moderne en hedendaagse kunst in Parijs, in 1945 opgericht door Aimé Maeght. Er ontstond een uitgebreide briefwisseling tussen Mayer en Daniel Lelong, de directeur van Galerie Maeght. De ambities van de galeriehouder in spe komen duidelijk tot uiting in een brief die ze op 2 september 1966 richtte aan Lelong: "U weet dat ik zeer gehecht ben aan deze tentoonstelling. Zoals ik al zei, zou ze plaatsvinden bij de opening van mijn galerie, waar ik een levendig centrum van hedendaagse kunst van wil maken en waar ik behalve tijdelijke tentoonstellingen en evenementen ook een permanente foyer wil organiseren, waar werk van de op-

vallendste kunstenaars van de verschillende actuele trends wordt tentoongesteld en te koop aangeboden. Verschillende bekende kunstenaars die ik heb leren kennen door de films over hen, die ik heb laten zien in de kunstbrieven van de Belgische televisie, hebben al toegezegd enkele van hun werken onder te brengen in mijn galerie. Ik meen ook te kunnen verzekeren dat mijn galerie op het niveau zal zijn van de werken die ik er wil tentoonstellen. Ze zal gevestigd zijn in een bijzonder goed gelegen woning (tegenover de Ter Kamerenabdij, een van de mooiste plekjes van Brussel). De tentoonstellingsruimten zijn op-en-top modern ingericht, met aangepaste verlichting. Ik onderhoud ook persoonlijke betrekkingen met de conservators van de Belgische musea en de meeste verzamelaars en liefhebbers van hedendaagse kunst. Verder is er de sterker wordende internationale positie van Brussel en de snel groeiende belangstelling voor kunst die daaruit voortvloeit. De toekomst ziet er dus goed uit voor een galerie met een kwaliteit en een beleid die nog niet bestaan in Brussel."

De galerie spitte zich vooral toe op kinetische kunst en opart, waar Mayer als mecenas en verzamelaar zelf dol op was.

De nieuwe galerie bevond zich vlak bij de prachtige Vijvers van Elsene, in Abdijstraat 8. Ze was gevestigd op de benedenverdieping van het huis van Françoise Mayer. Erboven woonde zij samen met haar echtgenoot en hun twee kinderen. De galerie was ongeveer 130 vierkante meter groot en omvatte een tentoonstellingsruimte, haar bureau en een secretariaat, ingericht in een uitgepuurde, typische *white cube*-stijl, die in die dagen gold als zeer vernieuwend. De galerie spitte zich vooral toe op kinetische kunst en opart, waar Mayer als mecenas en verzamelaar zelf dol op was. Een van haar belangrijkste doelstellingen was ervoor te zorgen dat werken van de kunstenaars die ze met haar galerie promoveerde hun weg zouden vinden naar de Belgische musea, om zo bij te dragen tot de democratisering van de internationale hedendaagse kunst in België.

PLEITBEZORGER VAN HEDENDAAGSE KUNST

In haar eerste jaar als galeriehouder stelde Mayer de aankoopcommissie van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België voor een totem van Calder aan te kopen. Aanvankelijk was de directeur daarvoor te vinden, maar de Vlaamse minister van Cultuur stak er een stokje voor. Koppig bleef ze aandringen. Met succes: het jaar erna werden twee werken van de Belgische kunstenaar Pol Bury aangekocht, een door de Koninklijke Musea en een door het ministerie van Cultuur van de Franse Gemeenschap in België. Toch rekende Mayer vooral op de steun van een handvol hoofdzakelijk Brusselse verzamelaars, die al snel vaste klanten van haar galerie zouden worden. Denken we maar aan de familie Gillion-Crowet, en kunstverzamelaars en

filantropen als Léon Lambert, Louis-Jean Empain, Guy Ullens, Alexandre Lamfalussy, Serge de Bloe en Bénédicte Goldschmidt. Haar onverdroten inspanningen om de eigentijdse kunst te promoten, bleven niet onopgemerkt. Zo won Mayer in 1967 de Prijs van de Kritiek, uitgereikt door de Belgische Vereniging van Kunstcritici, voor haar tentoonstelling gewijd aan de Argentijnse kinetische kunstenaar Julio Le Parc. Datzelfde jaar ging zij ook een nauwe samenwerking aan met de Parijse galeriehouder Denise René, die in 1955 de spraakmakende tentoonstelling *Le Mouvement* had georganiseerd. Werken van een nieuwe generatie kunstenaars gingen er een dialoog aan met werken van reeds bekende kunstenaars en het publiek maakte kennis met de nieuwe stroming kinetische kunst. De twee vrouwen wisselden geregeld werken uit en organiseerden samen tentoonstellingen, zoals die over Le Parc en Soto, respectievelijk in 1967 en 1968. Verder hielden ze ook tentoonstellingen van multipels, een belangrijke manier om kunst te democratiseren, iets wat hen na aan het hart lag. In 1968 zette Mayer haar engagement kracht bij door een tentoonstelling van multipels te organiseren aan de universiteit van Leuven. In de tien jaar dat de galerie bestond, van 1966 tot 1975, organiseerde Mayer 28 solo- en groepstentoonstellingen, gewijd aan kunstenaars als Arman, Pol Bury,

Alexander Calder, Lucio Fontana, Julio Le Parc, Nicolas Schöffer, Jesús Rafael Soto en Victor Vasarely. Ze werkte samen met tal van collega-galeriehouders uit heel Europa, zoals die van de Marlborough Galleria d'Arte (Rome), Galerie Studio Marconi (Milaan), Robert Fraser Gallery (Londen), Galerie Schmela (Düsseldorf) en de galeries Denise René en Maeght (Parijs). In de loop van de jaren zeventig zouden de door Mayer gepromote kunstenaars steeds meer erkenning oogsten. Dat was juist de reden dat ze een galerie had geopend: hun bij het grote publiek in België grotendeels onbekende oeuvre meer bekendheid geven. Opdracht volbracht. Omdat ze niet echt geboeid was door de nieuwe kunststromingen die toen opgang maakten, besloot Mayer om eind 1975 een punt te zetten achter haar activiteiten als galeriehouder. Ze bleef wel goede betrekkingen onderhouden met verschillende kunstenaars, zoals Pol Bury, met wie ze altijd bevriend is gebleven. Ze is nog altijd gefascineerd door hedendaagse kunst: ze is gepassioneerd blijven verzamelen en steunt nog steeds de kunstenaars voor wie ze waardering koestert.

Françoise Mayer in Venetië, 1966. Rechts van haar Pol Bury. © Archief Galerie Françoise Mayer.